

* ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ *

ΑΔΗΘΕΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Πρόεδρος ΔΩΡΟΘΕΟΣ (Πρόεδρος)

† Ὁ ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱ. Συνόδου ἀρχιμ. ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ
Μ. Βασιλείου Β' γραμματεὺς τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου.

† Ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ

Χρ. Παπαϊωάννου Α' γραμματεὺς τοῦ πατριαρχ. γραφείου
Κ. Ἰωαννίδης ἀρχιλογιστὴς τῶν Πατριαρχείων

Ἐπίτιμος διευθυντὴς καὶ συντάκτης ὁ Μ. χαρτοφύλαξ καὶ χρονογράφος τῆς τοῦ Χρ. Μ. Ἐκκλησίας Μ.Ι. ΓΕΔΕΩΝ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ ΠΡΟΚΑΤΑΒΑΛΟΜΕΝΗ

Καθ' ὅλον τὸ ὄθωμ. κρῆτος μετῴ. ἀργ. 5, διὰ τὸν κατώτερον κλῆρον καὶ τοὺς δημοδιδασκάλους 3, ἐν τῇ ἐξωτερικῇ φράγ. 25

Περιεχόμενα

Ἐκκλησιαστικά χρονικά — Μητροπολιτῶν Φιλιπποπόλεως σημειώματα — Ὁ Τερτυλλιανὸς καὶ τὸ παπικὸν πρωτεῖον ὑπὸ Φιλοθέου Βρυεννίου μητροπολίτου πρώην Νικομηδείας — Μιλτ. Καραθοκυροῦ Τὰ δίκαια καὶ προνόμια τοῦ οἰκουμεν. πατριαρχείου (συνέχ.) — Ἀγγελίαι

ΤΟΙΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΑΔΗΘΕΙΑΣ ἀγγέλλομεν ὅτι μετὰ δύο μῆνας, τοῦ ΑΓ' τόμου συμπληρουμένου, λήγει καὶ ἡ συνδρομὴ τοῦ ἔτους τούτου. Μεταξὺ τῶν τοῦ φύλλου συνδρομητῶν ὑπάρχουσιν οἱ συνδρομαὶς τινες ὀφείλοντες, εἰς αὐτοὺς δ' ἡ παρούσα παράκλησις ἀπευθύνεται, δηλοῦσα συγχρόνως ὅτι τὸ περιοδικὸν εἰς πολλὰς ὑποβάλλεται δαπάνας, στέργον μὲν τὰ παρόντα, ζητοῦν δὲ τὰ βελτίω ὑπὸ τὴν ὕλικήν καὶ τὴν ἠθικὴν ἐποψίν. Ἡ διευθύνουσα αὐτὸ ἐπιτροπεία, γινώσκουσα τὸ δέον γενέσθαι κατ' ἀμφοτέρας τὰς ἐπόψεις ταύτας, ἀγγέλλει, καθὼς ἡγγείλαν καὶ αἱ προκατόχοι, ὅτι, χωρὶς εὐεξίας ὕλικῆς, ἀνεπίτευκτος ἡ ἠθικὴ προκοπὴ καὶ εὐδόσις παλαιούσα κατὰ δυσχερειῶν ὕλικῶν, ὑπομιμνήσκει τοῖς φίλοις συνδρομηταῖς ὅτι, τῆς συνδρομῆς ἀπαιτεῖται ἡ τακτικὴ καταβολή, ὡς εἰς πᾶσαν ἐφημε-

ρίδα καὶ περιοδικόν, οὕτω καὶ εἰς τὸ ἡμέτερον. Ἐπομένως, ὑπομιμνήσκοντες τὴν ὀφειλὴν εἰς τοὺς ὀφείλοντας μίαν ἢ πλείονα συνδρομαὶς, ὡς πρὸς εἰσπραξίν καὶ περιοδεύοντας δύο ἀνταποκριτὰς ἀπεστέλλομεν καὶ γράμματα πέμπομεν, ἐλπίζομεν ὅτι, πρὸ τῆς παρελεύσεως τοῦ πρὸς τὴν λήξιν αὐτοῦ βαίνοντος ἔτους, θέλουσιν ἀποστείλει τὰς συνδρομαὶς αὐτῶν, βοηθοῦντες τῇ ἠθικῇ καὶ τῇ ὕλικῇ προκοπῇ τοῦ φύλλου, τὴν ὁποῖαν βεβαίως εὐχονται ζητοῦσιν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ. — Ἐπανελθὼν τῇ τετάρτῃ ἐκ τῆς Ἑσπερίας ὁ ἐκ τῶν σεβασμ. συνοδικῶν μητροπολίτης Ἀμασείας κ. Γερμανὸς ἀνέλαθεν ἀπὸ προχθὲς, πέμπτης, τὰ ἐν τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ καθήκοντα αὐτοῦ. — Αὐθήμερον παρεκάθησαν ἐν τῇ ἱερᾷ Συνόδῳ οἱ ἐκ τῶν νέων μελῶν αὐτῆς σεβασμ. μητροπολίται Χαλκηδόνος κ. Γρηγόριος καὶ Δέρκων κ. Καλλίνικος, προσφωνηθέντες δέοντως ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου καὶ καταλλήλως ἀπαντήσαντες.

Ἐθν. Μικτὸν Συμβούλιον. — Κληρικὸν μέ-

λος τοῦ Ἐθν. Μ. Συμβουλίου ὀνομάσθη κατὰ τὴν προχθεσινὴν τῆς ἱερᾶς Συνόδου συνεδρίαν ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Σωζοαγαθοπόλεως κ. Δωρόθεος, μετασχὼν τῆς χθεσινῆς τοῦ Συμβουλίου συνεδρίας, καθ' ἣν ὁ σεβασμ. πρόεδρος προσεφώνησεν αὐτῷ, ἀρμοδίως ἀπαντήσαντι.

ΚΗΔΕΙΑ.—Τῇ τετάρτῃ, κατὰ τὴν ἐν τῇ ναυί τῆς Ἀγίας Τριάδος ἐν Σταυροδρομίῳ γενομένην κηδείαν τοῦ ἐκ τῶν ἐφόρων τῆς Μ. τοῦ Γ. Σχολῆς καὶ πρώην μέλους τοῦ καθ' ἡμᾶς Ἐθνικοῦ Μ. Συμβουλίου Μάρκου Πορτοκάλου, παρέστη ἐκπροσωπῶν τὴν Α. Θ. Π. ὁ πανοσλγ. Μ. ἀρχιδιάκονος κ. Καλλίνικος, ἐρμηνεύων τοῖς τέκνοις καὶ συγγενέσι τοῦ πρὸς Κύριον μεταστάντος τὰς ὑπὲρ ἀναπαύσεως αὐτοῦ πατριαρχικὰς εὐχάς.—Τῆς κηδείας ἐξήρχον οἱ σεβασμ. συνοδικοὶ Μιτυλήνης καὶ Χαλδίας μετὰ τῶν θεοφιλ. ἐπισκόπων Σταυροπόλεως καὶ Ροδοστόλου.

ΤΕΚΜΗΡΙΑ ΕΓΓΛΩΤΙΣΤΩΝ ἀδελφῶν ροιμάνων πρὸς τὴν Μ. Ἐκκλησίαν ἐξεδηλώθησαν τελευταῖον κατὰ τὴν ἐν Ἰουκουρεστῷ βραχεῖαν διαμονὴν τοῦ σεβ. μητροπολίτου Ἀμαρείας, ὑπὸ τε τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως Καρόλου καὶ τῆς σοφῆς βασιλίσσης Ἐλισάβετ, τῶν ΑΑ: Υψ. τοῦ διαδόχου τοῦ θρόνου, τῆς συζύγου καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ, τοῦ σεβασμ. μητροπολίτου Οὐγγροδλαχίας κ. Κόνωνος καὶ τοῦ κλήρου, καὶ τῶν ἐξ. ὑπουργῶν. Ἡ τόσῃ περιφανῶς ἐκδηλωθεῖσα πρὸς τὴν μητέρα Ἐκκλησίαν εὐλάβεια τοῦ τε συνετοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας, παρ' ἣ καὶ εἰς γεῦμα ἐκλήθη ὁ σεβασμ. μητροπολίτης Ἀμαρείας, ἡ τιμὴ ἡ ἀποδοθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἐξ. ὑπουργοῦ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κ. Δισέσκου καὶ πάλιν μαρτυρήσαντος τὴν ἐξ ἐλλήνων καταγωγὴν, ἀποτελοῦσι νῦν ἐνδείξεις ἀπτάς ὅτι, αἱ μὲν παλαιαὶ σχέσεις ἐλλήνων καὶ ροιμάνων ἐπανελάβον τὸν ἀπ' αἰώνων ἀδελφικὸν αὐτῶν χαρακτῆρα, αἱ δὲ μέλλουσαι ἐπὶ τούτου τοῦ χαρακτῆρος ἐρείδόμεναι, καὶ διὰ τε τῆς ἀπ' ἀμβώνας καὶ τῆς ἀπὸ σχολειακῶν βημάτων διδασκαλίας φωτιζόμεναι, θέλουσιν ἀποδοῖν διὰ τὴν δύσεσθην σωτήριοι.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΔΕΡΚΩΝ

Φέρεται εἰς γνῶσιν τῶν ἐνδιαφερομένων, ὅτι τὸ Πνευματικὸν Δικαστήριον τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Δέρκων τοῦ λοιποῦ θὰ συνεδριάζῃ ἡμέραν δευτέραν, καὶ ὥραν 2 μ. μ. εὐρωταῖσι.

Ἐν Θεραπείῳ, τῇ 21 ὁκτωβρίου 1913.

Ἐκ τοῦ γραφείου

Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων

Ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ ἁγίου Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθέου πρώτου τῶν Ἱεροσολύμων ἐπισκόπου τῇ τετάρτῃ, 23, ἐώρταζεν ὁ πατριαρχικὸς ἀποστολικὸς οὗτος θρόνος. Ἐκ μέρους τῆς Α.Θ. Π. ὁ πανοσλγ. Μ. πρωτοσύγκελλος κ. Ἀθηνάγορας ἐπεσκέψατο τὸν πανσλγ. ἀρχιμανδρίτην καὶ ἐπίτροπον ἐνταῦθα τοῦ Παναγίου Τάφου γέροντα κ. Κελαδίωνα Καντόπουλον.

Ἐξιστῶμεν τὴν προσοχὴν τῶν εὐσεβῶν ὁμογενῶν ἐπὶ τινος ἀξιοτιμωρήτου θεοκαπηλείας, εἰς ἣν προβαίνει ποικιλώνυμος τις ἀνθρωπος, ὑποδυόμενος μὲν προσωπεῖα διάφορα, τίτλους δὲ καὶ ἐπώνυμα δανειζόμενος σημαινόντων ὁμογενῶν, πρὸς ἐξαπάτησιν τῶν ἀπλουστέρων, τῶν ὁποίων ἀγρεύει συνδρομὰς ὑπὲρ σκοπῶν ἱερῶν δῆθεν. Κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας ἐμφανισθεὶς εἰς τινα χωρία τῆς Βιθυνίας ἐξῆλθει χοήματα ὑπὲρ τοῦ ναοῦ τοῦ Βεζιρ Χάν, οὐδενὸς ἔχων ἐντολὴν. Καθίσταται γνωστὸν πᾶσι τοῖς ἐπαρχιώταις ὅτι, οἱ περιερχόμενοι τὰς ἐπαρχίας ὑπὲρ ἀγαθουργῶν ἢ ἱερῶν ἰδρυμάτων, γνωστοὶ ὄντες τῇ Ἐκκλησίᾳ, φέρουσι γράμματα συστατικὰ πατριαρχικὰ ἢ ἱερῶν μητροπόλεων. Τὸν στερούμενον τοιοῦτων δέον νὰ καταγγέλλωσι ταῖς κοσμικαῖς ἀρχαῖς καθὼς τὰ ἱερὰ καπηλευόμενον.

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΩΝ ΦΙΛΙΠΠΟΠΟΛΕΩΣ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

(συνέχεια ἰδὲ ἀπὸ σελ. 372)

Τέταρτον γράμμα, σπουδαῖον νομισθὲν καὶ μεταγραφὴν ἐκ κώδικός τινος ὑστερογενούς, ἢ μᾶλλον δευτέρου μετὰ τὸν ἀρχαιότερον τῶν γνωστῶν, δεικνύει τὴν περὶ συμπήξεως κωδίκων μέριμναν τῶν παλαιότερων ἀρχιερέων. Ὑπογράφει τοῦτο τῷ 1780 ὁ Κύριλλος, ὃν τὸ πρῶτον τῶν ἐπ' αὐτοῦ συνταχθέντων γραμμάτων ἔχον οὕτω

† Ὅτι οὐκ ὀλίγον εἰς χρῆσιν τῶν ἀνθρώπων συμβάλλει τὰ γράμματα τοῖς πᾶσι δῆλον. Τούτου ἕνεκεν καὶ οἱ [εὐρ]εταί* τούτων τοιούτων ἐγκωμίων παρὰ πάντων ἡξιώθησαν· καὶ εἰκότως· εἰ μὴ γὰρ ταῦτα ἦν, οἷα ἀμάθειά τε καὶ ἄγνοια, ἀταξία τε καὶ σύγχυσις τῷ κό-

* τὸ ὑπ' ὀφθαλμοῦ μου κείμενον γράφει οἱ . . . "ταί, δυνάμενον οὕτω νὰ συμπληρωθῇ, καίπερ τοῦ κανόνος ἐπιβάλλοντος τὴν γραφὴν "εὐρέται," ἀλλ' ἐλλογίζετο δῆθεν ὁ γράψας τὴν δῆλωσιν ταύτην τοῦ κώδικος, φιλοσοφῶν καὶ σπουδαῖος φαινόμενος.

συμῶν οὐκ ἂν συνέβη. Διὰ τούτων πάντως τὰ ἀξία μνήμης ὡς αἰ ἀνεξάλειπτα διασώζειν. Ταῦτα τὰ ἀπόντα οἶνε ὑπ' ὄψιν ἡμῶν ἄγουσι. Ταῦτα τοσαύτας ιδέας πραγμάτων καὶ τοσούτους νόμους τοῖς ἀνθρώποις χαρίζεται συνελών δὲ, ταῦτα τὰ τὸ σκότος ὄλον τῆς ἀγνοίας καὶ πᾶσαν τὴν ἀταξίαν διώκοντα· καὶ ὄλον τὸ φῶς τῆς πολυπειρίας καὶ ἐπιστήμης καὶ πᾶσαν τὴν εὐταξίαν τούτοις παρέχοντα. Ἐπειδὴ τοίνυν ἔθος μᾶλλον δὲ ἀναγκαῖον τυγχάνει ἐν πάσαις ταῖς μητροπόλεσι ἐν κώδικι τὰ ἀξία μνήμης καὶ τὰ ἀναγκαῖα ὄντα τῇ λήθῃ μὴ ἐμπεσεῖν συμβαίνοντα καταγράφεσθαι καὶ σημειοῦσθαι, ἵνα μὴ, ἐξίτηλα γινόμενα, ἀταξίαν τε καὶ ἄγνοιαν τοῖς πᾶσιν ἐμποιήσωσι, καταγραφόμενα δὲ καὶ μνημονεύμενα πολλὴν τὴν ὠφέλειαν ἡμῖν χορηγήσουσι· δεῖν ἔγνωμεν καὶ ἡμᾶς ἀπαραιτήτως τὸν παρόντα κώδικα κατασκευάσαι, ὅπως καὶ τὰ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ἀγρωτάτῃ μητροπόλει τῆς Φιλιππουπόλεως συμβαίνοντα χρήσιμά τε καὶ ἀναγκαῖα καθαρῶς ἐν τούτῳ καταγράφεσθαι· οὐ μόνον πρὸς αἰδίων μνήμην τῶν μεθ' ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ πρὸς εὐταξίαν, καὶ οὐκ ὀλίγην ὠφέλειαν τῶν καθ' ἡμᾶς. Καὶ δὴ σὺν Θεῷ ἀρχόμεθα. ἀμπ'. Κατὰ μῆνα αὐγουστον.

† Ὁ ΦΙΛΙΠΠΟΥΠΟΛΕΩΣ ΚΥΡΙΛΛΟΣ.

Ἡ ἱστορία διατυποῖ τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν ἐπιγενομένων τοῖς πρὸ ἡμῶν ἀκμάσασι κληροῦσι τούτοις, οἵτινες ἐγίνωσκον ὅτι χρησιμώτατον προγόνους τε καὶ ἐπιγόνους ἦν ἔργον ἢ σύνταξις καὶ διατήρησις τοιούτων κωδικῶν, ἐν οἷς ἀπέσωζεν ἕκαστος ἀρχιερεὺς καὶ τὴν οἶνε αὐτοβιογραφίαν αὐτοῦ. Φαίνεται δὲ ὅτι συνήθειά τις ἦν τοῦτο, περιπεσοῦσα εἰς ἀχρηστίαν σήμερον καὶ ἀπὸ πολλοῦ, ὅλον οὖν ἀπ' οὗ χρόνου τὸ τῶν τοιούτων ἀποσημειωμάτων ἔργον ἀνέλαβον αἱ παρ' ἡμῖν ἐφημερίδες, οὕτως ἢ ἄλλως. Τὸ τῆς συνθεῆς ταύτης ἱερὸν, τὸ χρήσιμον μὲν ἡμῖν τοῖς ἐρευνῶσι τὸ παρελθὸν ἀλλὰ λιμὸν πάσχουσι πηγῶν ἀθθεντικῶν, ἐμμοῦντο πάντες. — Ἐν τῷ παλαιότερῳ κώδικι τῆς ἐκκλησιαστικῆς παροικίας Γάνου Χώρας ἀπέσωσαν εἰς ἢ δύο μητροπολίται περὶ ἑαυτῶν ἀναμνηστικῶν εἰδήσεις. — Ἐν τῷ πρώτῳ τῶν ἐν τῇ Ἀλὼνῃ (Αὐλωνία) τῆς ἐπαρχίας Προικοννήσου σωζομένων κωδικῶν εἶδον μίαν τοιαύτην ἀξιωματικὴν μνησίαν Ἀρσενίου τοῦ Προικοννήσου, περὶ ἑαυτοῦ γράφοντος οἷα καὶ ὅσα ξένος οὐδεὶς ἠδύνατο· ἀπομνημονεύση. — Ἐν τοῖς ἐπισκοπικοῖς κώδικι Σμύρνης ἐπίσης εἰδήσεις περὶ ἑαυτῶν βιογραφικὰς ἐνέκλεισαν μητροπολίται τινες, ὡς ἀναγινώσκωμεν ἐν διατριβῇ περὶ τῆς Ἐκκλησίας Σμύρνης ἀξιαναγνώστῳ, ἢν ὀλόγιμος

κ. Χ. Κωστὴς ἐκδίδωσιν ἀπὸ τινος ἐν τῷ περιοδικῷ φύλλῳ τῆς Ἐκκλησίας ἐκείνης «Ἱερὸν Πολυκάρπῳ». — Ἐν δὲ τῷ ἴσως ἀπολεσθέντι (πιθανῶς σωζομένῳ) κώδικι τῆς τῆς ἐπισκοπῆς τῶν Μετρῶν εἶδομεν ἐν προγενεστέροις τόμοις τῆς «Ἐκκλησίας Ἀληθείας» καὶ τῷ Α' τόμῳ τοῦ «Ἀρχείου τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας» ἐκδοθέντα τύποις ἀπομνημονεύματα πολύτιμα ἀναφερόμενα εἰς τε τὴν ἐπὶ Γερασίου Μετρῶν (1760—1783) κατάστασιν τῆς ἐπαρχίας ταύτης, τῆς τε πρωτευούσης τοῦ κράτους καὶ τῶν πέριξ, εἰς τε τοὺς μεγάλους διερχομένους τῆς Ἱ. Πύλης κ.τ.π. Δικαίως ἄρα ἐπὶ τῇ συμπλήξει κώδικος ἰδίου Κύριλλος ὁ Φιλιππουπόλεως ἐνεμύνητο, κατὰ καθῆκον δ' εὐγνωμονοῦμεν αὐτῷ καὶ πᾶσι τοῖς ἀρχιερεῦσι τοῖς διατηροῦσι πατρὸς παραδότου ἔθος τοιοῦτο χρησιμώτατον, ἀπὸ βυζαντινῶν χρόνων καθιερωθέν.

Ἐρχομαι ἡμῖν εἰς συμπλήρωσιν τῶν ὑπὸ Καλλινίκου γραφέντων καὶ τῶν ὑπὸ Ἰωαννικίου τοῦ βυζαντινοῦ παραδεδομένων ἡμῖν. Τοῦ Καλλινίκου βιογραφίαν διήκων ἔγραψα ἐν τοῖς «Χρονικοῖς τῆς πατριαρχικῆς ἀκαδημίας», ἐκτενεστέραν δὲ καὶ πληρεστέραν γράφω ἐν «Ἱστορίᾳ τῶν πατριαρχῶν» (ἐκδόσει ἐπιμελημένη τῶν παλαιῶν μου «Πατριαρχικῶν Πινάκων»). Περί τοῦ πατριαρχισμοῦ τὸν θρόνον, ἕνεκα κορυφωθείσης οικονομικῆς κακοδιαμονίας, Νεοφύτου μάρτυς ἐπιφανῆς Ἀλέξανδρος παρέρχεται Μαυροκορδάτος ὁ ἐξ ἀπορητῶν* γράφων πρὸς αὐτὸν τοῦτον, αἰτούμενον χρήματα δανειακῶς· «Τοῖς οἰκείοις ἀχθεσθεὶς δανεισταῖς, ὅτι μετὰ πικρίας καὶ βαρύτητος πολλῆς ἀπαιτοῦσι τὰ ὀφειλόμενα, δανείσαι σοι χρήματα καὶ ἀπαλλάξαι τῆς ἐνοχλήσεως ἱκετεύεις ἐμέ· ἀλλ' ἐπασθανόμενος ὅτι μετ' οὐ πολὺ αὐτὰ ταῦτα πείσομαι . . . . . ὁπόταν τῆς ἀπαιτήσεως ἦκη ἢ τεταγμένη προθεσμία, πῶς ἂν σοι δανείσαιμι; . . . . . Καὶ πολλάκις συνέβη διὰ ταῦτα, φίλων μὲν, μὴ δανείσαντας, ἀποβολὴν πεπονθέναι, δεδανεικότας δὲ καὶ φίλους καὶ χρήματα ζημιωθῆναι, καὶ κεῖται ἡμῖν ἐν τοῖς ἀποθέτοις πλήθος συμβολαίων, ἀπερ' οἱ γράψαντες αὐτῆς τῆς προσηγορίας τῶν φίλων ὑστερον ἡμᾶς ἐστέρησαντο, ἀναίδη ὡς ἀγνώστους παραμείβοντες καὶ παρίόντες, ἐπειδὴ ἀπαντήσωσι πορευόμενοι». Ἐπειδὴ δὲ λαλεῖ περὶ στρατιᾶς πολυχρονίου καὶ μακρᾶς, ἐν ἣ λαμβάνει μέρος, συμπεραίνωμεν ὅτι ἡ ἐπιστολὴ πρὸς

* Ἐπιστολὰριον. ἐκ διαφόρων ἐρανισθέν καὶ τυπωθὲν πατριαρχεῦντος τοῦ πανηγυρώτου καὶ θειωτάτου οἰκουμένου πατριάρχου κυρίου κυρίου Καλλινίκου, προσφωνηθέν δὲ τοῖς τῶν ἐλλήνων φιλομαθεῖς νέοις. Ἦδη πρῶτον ἐκδίδεται Ἐν τῷ τοῦ Πατριαρχείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως τυπογραφίῳ, ἐν ἔτει 1804. Ἡ ἐπιστολὴ ἐν σελ. 180

τὸν Νεόφυτον ἐγράφη ἑννέα ἢ καὶ δέκα πιθανῶς ἔτη πρὸ τῆς παραιτήσεως ἐκείνου, δεικνύσα τὸ δυσχερὲς τῆς θέσεως τοῦ μητροπολίτου Φιλιπποπόλεως. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν ἀναγκῶν, αἵπερ ἐπέβαλλον τῷ Νεοφύτῳ τὴν παραίτησιν.

Ὁ μεταγράψας τὰς ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς κώδεξι τῆς Φιλιπποπόλεως εἰδήσεις ἀγγέλλει μοι ὅτι, μετὰ τὰς ὑπογραφὰς τοῦ Χριστοφόρου, φερομένας ἐν ἔτει 1634—1637, τοῦ Γαβριὴλ (1641—1646), τοῦ Νεοφύτου ἀπὸ 10 ἰουνίου 1692 μέχρι τῆς 4 ἀπριλίου 1707, ἄρχεται γράφων ἀπὸ ἀπριλίου 1711 ὁ Καλλίνικος.

Νεκταρίου, φαίνεται, Φιλιπποπόλεως οὐ συνήντησεν ὑπογραφῇ. Πότε λοιπὸν ἱεράτευεν ἐν τῇ καθέδρᾳ ταύτῃ τοῦ ὑπερετίμου καὶ ἐξάρχου Θράκης Δρογοβιτίας; Ἀθανάσιος ὁ μητροπολίτης Ἀδριανοπόλεως πρὸς Χρύσανθον Ἱεροσολύμων, τῇ 19 μαΐου 1718, γράφων, ἀγγέλλει τάδε· «Ὁ πανιερώτατος πρῶην Φιλιπποπόλεως κὴρ Νεκτάριος μετὰ τοῦ λογιωτάτου διδασκάλου καὶ τοῦ ἐντιμοτάτου κὴρ Δράκου προσκυνεῖ σου τὴν σεβασμίαν μακαριότητα». Ἐὰν ὁ Νεόφυτος φαίνεται ἀπὸ τοῦ 1692—1711 ἱερατεύων, ὁ δὲ Καλλίνικος ἐξακολουθῇ ὢν ἀπὸ τοῦ 1711 μέχρι τοῦ ἀποστόλου τοῦ 1716, ὅτε ἐχειροτονήθη Θεόκλητος, ποιμαίνων μέχρι φεβρουαρίου 1720 τουλάχιστον*, καίτοι καὶ μετὰ ταῦτα ἱεράτευε, Νεκταρίου λοιπὸν ἱερατεῖα ἐν Φιλιπποπόλει ζητητέα πρὸ τοῦ 1692; Ἀνιστόρητον τοῦτο· οὐτ' ἔζη σχολάζων ἐπὶ εἰκοσιῖς ἔτη; Καὶ πρέπει ὅν' ἀποδεξώμεθα λοιπὸν πρὸ τοῦ 1711 παραίτησιν ἑτέραν τοῦ Νεοφύτου, ἔκλογὴν τοῦ Νεκταρίου, καὶ πάλιν ἀποκατάστασιν τοῦ Νεοφύτου. Ἄλλως ἢ λύσις τοῦ αἰνίγματος ἀδύνατος.

M. I. Γ.

(ἔπεται τὸ τέλος)

ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΒΡΥΕΝΝΙΟΥ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΠΡΩΗΝ ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑΙ

ΕΙΣ ΤΟ ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ

ΤΟ ΠΡΩΤΕΙΟΝ ΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΠΑ

Ἐξεδόθη χάριν τῶν πολλῶν, τῷ 1907, πρῶτον μὲν ἐν τῇ «Ἐκκλησίᾳ Ἀληθείᾳ», εἶτα δὲ καὶ ἐν ἰδιαίτερω φυλλαδίῳ, τῇ συστάσει καὶ προτροπῇ τοῦ ἀειμνήστου πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Γ', ὡς οἰοῖνε τις ἀπάντησις εἰς παπιστικὸν φυλλάδιον, δημοσιευθὲν τινικαὶ ἐν Κωνσταντινίᾳ καὶ διανεμηθὲν τοῖς ὀρθοδόξοις ἐν τοῖς προαυλίοις τῶν ἱερῶν ἡμῶν ναῶν μετὰ τὸ πέρας τῆς θείας λειτουργίας*.

* Ἱεροσολυμιτικὴ Βιβλιοθήκη· τόμου Α' σελ. 205.

* ταῦτα κατ' ἀνακοίνωσιν τοῦ σεβασμ. πρῶην Νικομηδείας κ. φιλοθέου Βρυεννίου.

Α'.

Ο ΤΕΡΤΥΛΛΙΑΝΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΠΙΚΟΝ ΠΡΩΤΕΙΟΝ

Ὑπὲρ τοῦ πρωτείου τοῦ πάπα φέρεται ὑπὸ τῶν θεολόγων τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸ λόγιον τοῦ Τερτυλλιανοῦ «ὁ Κύριος ἔδωκε τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν εἰς τὸν Πέτρον καὶ δι' αὐτοῦ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν» (de praescriptione haereticorum c. 26). Οὐδεὶς ἀντιλέγει ὅτι τὸ λόγιον τοῦτο τοῦ Τερτυλλιανοῦ βάσιν ἔχει τὸ πολυθρόνητον χωρίον τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου, «Σὺ εἶ Πέτρος καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν καὶ πύλαι ἄδου οὐ κατισχύουσιν αὐτῆς, καὶ δώσω σοι τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν» κ.τ.λ. (Ματθ. ΙΣΤ', 17). Ἐκφραζόμενος ὡς ἐκφράζεται ἐνταῦθα ὁ Τερτυλλιανὸς ἔχει βεβαίως ἐνώπιον αὐτοῦ τὸ παρατεθὲν εὐαγγελικὸν χωρίον, οὐχὶ ὁμιῶς καὶ τὴν ἀποδοθεῖσαν εἰς αὐτὸ πατρικὴν ἐρμηνείαν, ἧς πόρρω ἀπέχει, ὡς ὀφείμεθα παρακατιόντες. Ἄρα οὐδεμίαν ἄλλην ἔννοιαν δύνανται νὰ ἔχωσιν αἱ προκείμεναι λέξεις τοῦ Τερτυλλιανοῦ εἰμὴ τὴν ἐξῆς, ὅτι, ἡ περὶ τῶν κλειδῶν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ὑπόσχεσις ἐδόθη κατὰ πρῶτον εἰς τὸν Πέτρον ὑπὸ τοῦ Κυρίου. Τὸ λόγιον τοῦ Τερτυλλιανοῦ τὸ φερόμενον ὑπὸ τῶν ρωμαίων θεολόγων θὰ εἴχε φαινομενικὴν τινα σημασίαν, ἔὰν τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ὁ Κύριος δὲν ὑπισχεῖτο καὶ δὲν ἔδιδεν αὐτὰς ἀμέσως καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἀποστόλους· ἀλλ' αἱ κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἐδόθησαν ὑπὸ τοῦ Κυρίου καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἀποστόλους, καὶ μάλιστα καθ' ὃν τρόπον καὶ εἰς τὸν Πέτρον ἤγουν ἀμέσως παρ' αὐτοῦ τοῦ Κυρίου καὶ διὰ τῶν αὐτῶν λέξεων (Ματθ. ΙΗ', 18). Ἐκ τούτου συνάγεται ἀναγκαιῶς ὅτι αἱ κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν δὲν ἐδόθησαν τῇ Ἐκκλησίᾳ διὰ τοῦ Πέτρου· διότι αὐταὶ ἐδόθησαν ἀμέσως παρὰ τοῦ Κυρίου καὶ τοῖς λοιποῖς ἀποστόλοις. Καὶ τῷ ὄντι, ἀφοῦ τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν οὐχὶ διὰ τοῦ Πέτρου ἀλλ' ἀμέσως παρὰ τοῦ Κυρίου ἔλαβον καὶ οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι, καὶ τοῖς νηπίοις πλέον δηλονότι αὐταὶ δὲν ἐδόθησαν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀποκλειστικῶς διὰ τοῦ Πέτρου μόνον. Ἐὰν αἱ κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἐδίδοντο τῷ Πέτρῳ καὶ δι' αὐτοῦ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὡς ἀρμενίζεται δυσχερὴς ἐπὶ τῇ βάσει τῶν προβαλλομένων λέξεων τοῦ Τερτυλλιανοῦ ἡ χορεία τῶν ρωμαίων θεολόγων, τότε περιττὸν ἦτο νὰ δοθῶσιν αὐταὶ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἀποστόλους ἀμέσως παρὰ τοῦ Κυρίου, καὶ οὐ μόνον περιττὸν, ἀλλὰ καὶ ἄτοπον καὶ ἀνακόλουθον· διότι ἡ μετάδοσις αὐτῶν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἀποστόλους ἡ οὐδεμίαν εἶχεν ἔννοιαν καὶ σημασίαν, ὕπερ ἄτοπον καὶ βλάσφημον, ἢ εἴχε σημασίαν, καὶ συνεκρότει φανεράν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Κυρίου ἀνακολούθιαν, ὕπερ ἐπίσης βλάσφημον καὶ ἀσεβὲς, ὅπου θεμέ-